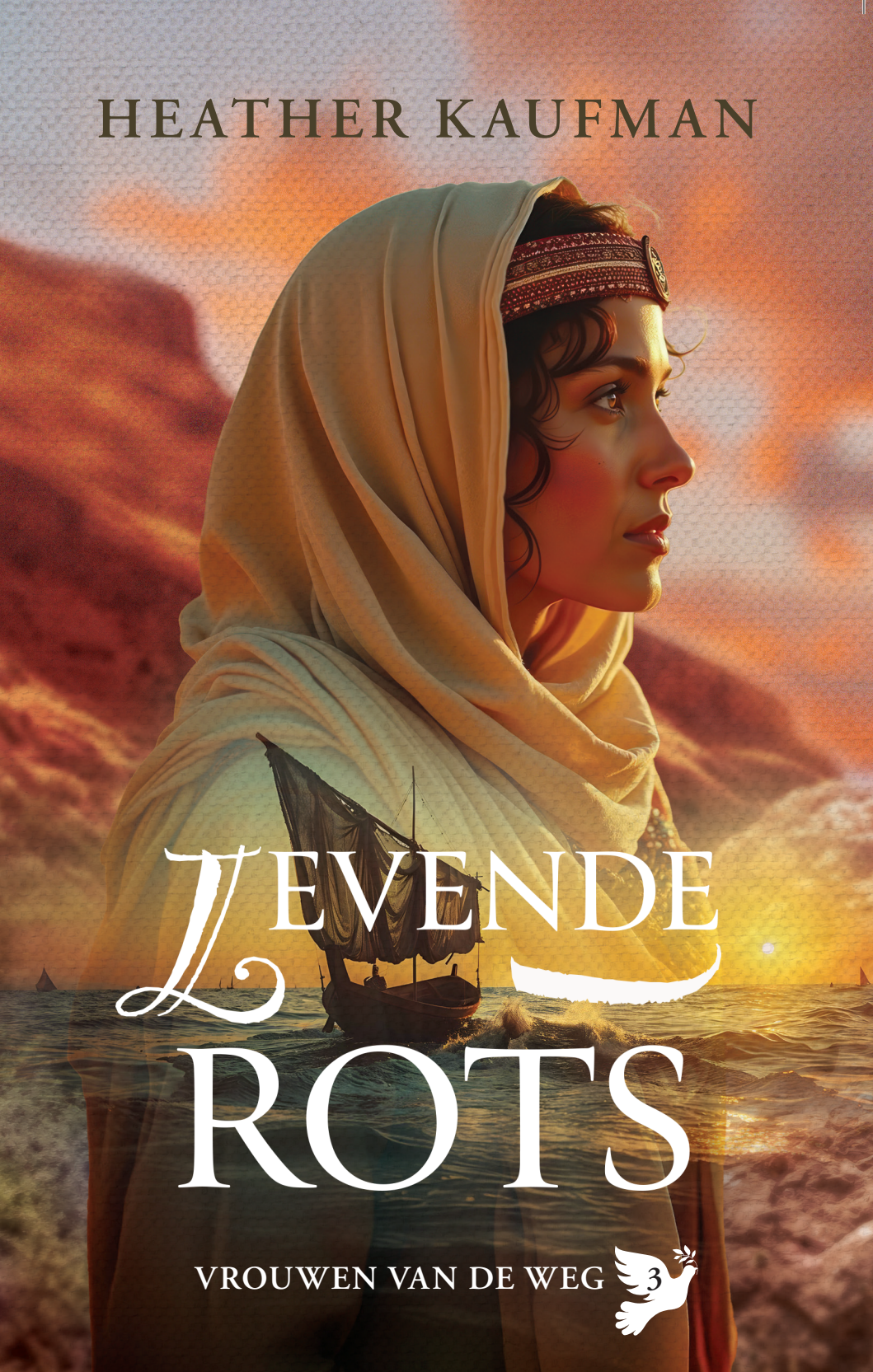

HEATHER KAUFMAN

A woman with dark hair, wearing a white headscarf and a patterned headband, is shown in profile, looking out over a vast ocean at sunset. The sky is filled with warm, orange and red clouds. In the distance, a small wooden boat with a dark sail is visible on the water. The overall mood is contemplative and serene.

LEVENDE ROTS

VROUWEN VAN DE WEG

Proloog

Het jaar 44 na Christus Kafarnaüm, Israël

Hun voetstappen zijn langzaam en traag, zoals de voetstappen van mijn kinderen wanneer ze een van hun taken hadden verprutst en schoorvoetend naar me toe kwamen lopen, een zweem van angst op hun gezicht. Ik haal mijn handen uit het deeg, pluk plakkerige stukjes tussen mijn vingers vandaan en draai me naar hen om.

Twee jongemannen stappen naar binnen en het is overduidelijk dat ze een zware last op hun schouders meetorsen. Het nieuws dat ze komen brengen móét wel slecht zijn, want ze weigeren om me aan te kijken. Ik schakel meteen over op mijn zorgmodus, zeg tegen deze gasten uit Jeruzalem dat ze moeten gaan zitten en dat ik wel iets te eten voor hen zal klaarmaken, terwijl de angst me onder-tussen om het hart slaat. Met een vriendelijk woord en krachtige handen houden ze me tegen. Nu zijn zij degenen die er bij mij op aandringen dat ik ga zitten, maar dat weiger ik.

‘Mijn jongens, hoe gaat het met ze?’ Ik stel de vraag, dwing de woorden voorbij de brok in mijn keel. Binnenkort zal ik naar de Heilige Stad reizen. Ik heb twee warme mantels gemaakt voor mijn twee sterke zonen en zal die meenemen als ik die kant opga. ‘Hoe gaat het met mijn jongens?’

Ga alstublieft zitten. Ze staan erop en dus doe ik wat me gezegd wordt, terwijl er een siddering door mijn oude botten trekt. Op zachte toon brengen ze me een harde boodschap. In mijn hart wist ik het al. Als ze de woorden uitspreken, buig ik mijn hoofd.

Mijn oudste zoon. Mijn dappere jongen die is uitgegroeid tot een gepassioneerde man heeft zich de woede van Herodes Agrippa op

de hals gehaald. Hij weigerde om te zwijgen, weigerde om zich in te houden, zelfs nadat hij was gewaarschuwd om voorzichtig te zijn. Zijn geestdrift en invloed waren zo groot, dat Herodes nog maar één oplossing had weten te bedenken: hem voorgoed het zwijgen opleggen. Hij had de dood door het zwaard met een loflied op zijn lippen onder ogen gezien.

Hij is de eerste apostel die is gestorven.

Droefheid sijpelt mijn wezen binnen – een zwaard dat mijn ziel doorklieft. Ik koester de pijn in mijn bevende handen.

Zij zien mijn verdriet en buigen zich naar me toe om me te omarmen, maar ik ontworstel me aan hun stevige greep, ontvlucht hun bezorgde gezichten en loop naar buiten, de avond in, onder Gods sterrenhemel.

Ik heb mijn jongen op de wereld gezet en hem langs de oever van dit meer leren lopen, waarbij ik hem bij elke wankelende stap opving en overeind hield. In dit huis heb ik hem gekust als hij bezweet van het werk thuiskwam en zijn glanzende ogen in de mijne keken, met die ondeugende halve grijns op zijn gezicht.

Maar, o, wat ben ik trots op hem, mijn standvastige, onwankelbare zoon.

Ik sta onder de sterren en kijk knipperend omhoog naar hun stralende pracht, voel de gladde zwarte stenen stevig onder mijn voeten liggen. Er zit regen in de lucht. Ik kan het ruiken.

Met een beverige ademhaling zuig ik de zwangere lucht in mijn longen en hou die vast, precies naast mijn pijn, terwijl er druppels over mijn wangen lopen.

Er zullen nog talloze avonden komen waarin ik mezelf zal overgeven aan dit verdriet, waarin ik zal terugdenken aan het verhaal van ons leven aan de oever van het Meer van Gennesaret. Maar nu duwt zich één verbijsterende waarheid langs de pijn omhoog, confronterend en troostend tegelijk.

Het is niet voorbij, dit moment is geen eindpunt.

We volgen een rabbi wiens voetstappen reiken tot voorbij het graf.

Ik hef mijn hoofd op naar de hemel, terwijl de eerste druppels naar beneden vallen, en ik open mijn handen. Ik heb het niet altijd

begrepen. Ik heb niet altijd geluisterd, maar nu doe ik dat wel, en ik hoor het.

Mijn jongen, zijn leven –
Het zingt.

De zomer van het jaar 2 voor Christus

Betsaïda, Israël

‘Je moet heel goed luisteren, meisje. Hier.’ *Abba* drukte mijn zachte wang tegen het ruwe oppervlak van de zwarte steen op zijn werkbank. ‘Wat hoor je?’

Ik grijnsde en trok met een sceptische blik een wenkbrauw op. ‘Ik hoor dat Noy buiten staat te janken, omdat hij naar binnen wil.’

Abba lachte hartelijk. ‘Die hond kan wachten. Ik bedoel hier binnenin.’ Hij tikte met zijn beitel tegen het brok basalt.

Ik perste mijn lippen op elkaar en deed alsof ik luisterde, mijn voorhoofd in een geconcentreerde frons. Daarna kwam ik met een nauwelijks hoorbaar zuchtje overeind. ‘Niets.’

‘Aha, dan heb je er dus nog geen oor voor.’ *Abba* boog zich over de alledaagse steen, legde er eerbiedig een hand bovenop en luisterde. ‘In elke steen die in de aarde ligt, heeft Adonai potentieel geschapen. Het is de taak van de steenhouwer om die steen uit de grond te halen en hem met zorg te vormen, zodat hij aan zijn doel kan voldoen. Als ik mezelf stil maak om te luisteren, is dat wat ik hoor: een vage echo van de steen die op zoek was naar zijn nieuwe plaats op deze aarde.’

‘Hooft u dat állemaal?’ Ik snoof en hupte rusteloos op mijn voeten heen en weer.

Abba grinnikte, terwijl hij naar de deur schuifelde om Noy naar binnen te laten. ‘Het vergt tijd en geduld om het onuitgesprokene te horen, *Zohar*.’

Zohar – dat was niet mijn voornaam, maar wel het koosnaampje dat hij gebruikte om me zijn genegenheid te tonen. *Zohar*: licht, schittering.

Terwijl Abba zijn wankelende tred naar de deur voortzette, haastte ik me naar de werkbank om zijn stok te pakken en die naar hem toe te brengen.

Met een glimlach vol genegenheid nam hij de stok van me aan, waarna hij het gewicht van zijn verbrijzelde voet haalde en de deur van het slot deed. Noy stormde de kamer binnen en duwde me omver. Pardoes viel ik op mijn achterste, wat me een verraste kreet ontlokte.

Noy leek meer op een wolf dan op een hond. Hij was mager, had een woest uiterlijk, een verminkt oor en miste een aantal tanden. Een paar jaar geleden had ik hem gevonden, uitgehongerd en eenzaam. Ik had hem stukjes vis en brood gevoerd en sindsdien was hij niet meer van mijn zijde geweken. Ik had hem Noy genoemd, ‘mooi’, want dat was hij, vanbinnen dan.

‘Foei toch, wat een hond,’ bromde Abba, maar er klonk geen echte boosheid in zijn stem door. ‘Je kunt hem beter maar weer naar buiten laten, voordat hij de hele werkplaats in een puinhoop verandert.’

Ons huis stond aan de noordrand van het dorp, het verst bij het Meer van Galilea – of het Meer van Gennesaret, zoals wij het noemden – vandaan, maar juist het dichtst bij de basaltplateaus van de Golanhoogten. Abba’s werkplaats bevond zich voor in de woning en onze leefvertrekken achterin. Al met al vormde het een bescheiden optrekje, klein en rustig.

‘Ik moet weer aan het werk. Deze basaltbrok wacht op mij.’ Abba schuifelde terug naar de werkbank. ‘Ga jij Noy maar voeren, buiten,’ verduidelijkte hij met een opgetrokken wenkbrauw. ‘En meld je dan bij Naysa, zodat je jezelf nuttig kunt maken.’

Nog voordat ik hem kon tegenhouden ontsnapte er een kreun aan mijn lippen. ‘Ze heeft twee dochters, Abba. Ze heeft mij niet nodig.’

‘Dat kan wel zo zijn, maar misschien heb jij háár wel nodig. Ga dus toch maar.’

Ik wilde blijven protesteren. Ik had die vrouw met haar scherpe blik, die altijd precies zag wat ik fout deed, absoluut níet nodig. Maar ik hield van Abba en wilde niet bij hem blijven aandringen. ‘Kom,

Noy.' Ik klakte met mijn tong, greep hem stevig in zijn nekvel en leidde hem naar buiten, waar ik hem stiekem het stukje brood gaf dat ik voor hem had bewaard.

Gehoorzaam begaf ik me daarna naar het huis waar Naysa met haar gezin woonde, aan de zuidelijke grens van het dorp. Het was een vissersfamilie, die haar brood verdiende aan de overvloed die het meer hun schonk. Ik zou eigenlijk niet mogen klagen, want het gezin was altijd uiterst vriendelijk en vrijgevig naar ons. Na *Ima's* dood en *Abba's* ongeluk hadden ze ervoor gezorgd dat er altijd genoeg vis op onze tafel lag.

'Dat is wel het minste wat ik kan doen,' zei Naysa steevast.

Naysa was de beste vriendin van mijn moeder geweest. Ze hadden zo'n hechte vriendschap gehad dat zij aanwezig was geweest bij mijn geboorte en ze mijn schreeuwende lijfje in een linnen doek had gewikkeld. *Ima* was vriendelijk en zachtaardig geweest, een scherp contrast met de nogal botte en lompe manier waarop Naysa vaak met mensen omging. Toch hadden ze samen een onbrekbare band gesmeed.

Toen ik dichterbij mijn bestemming kwam, trapte ik tegen een steentje en zag hoe het over de ongelijke zandweg stuiterde. Ik wist wat iedereen over mij zei. Het enige kind van de steenhouwer met de ene voet. Het onstuimige meisje met haar opvallende, ietwat vreemde ogen, dat zich meer op haar gemak voelde bij dieren dan bij mensen.

Het meisje zonder toekomst.

'Ik maak me zorgen, Jakob.' Kortgeleden had ik Naysa met *Abba* horen praten. *'Ik ben bang dat je haar te veel verwacht. Ze is twaalf jaar oud en moet langzamerhand gaan leren hoe ze haar eigen huishouden moet bestieren. Dat is wat Mirjam zou hebben gewild. Dat weet je. Veel meisjes van haar leeftijd zijn al verloofd. Hoe kan ze ooit een volwassen vrouw worden als jij het maar blijft goedkeuren dat ze als een ongetemd dier door de heuvels struimt?'*

'Met de tijd zal ze het wel leren,' was *Abba's* antwoord geweest, zijn stem niet veel luider dan een fluistering. *'Ze heeft veel verloren en rouwt daar nu op haar eigen manier om.'*

Er waren drie volle jaren verstreken sinds *Ima* was overleden. De

ziekte had haar plotseling overvallen en toen die haar bij ons weg-
nam, waren we verward en verbijsterd achtergebleven. De warme,
wijde wereld was donker en koud geworden, benauwd en stil. Ima
had ons huis altijd gevuld met een lied. Ze was ons anker geweest,
de constante factor, zo stabiel als het kloppen van een hart. Haar
afwezigheid had ons daarom als zo'n hevige schok getroffen dat
de vier muren van ons huis nog steeds vreemd aanvoelden. Abba
was steeds meer gaan drinken, totdat het ongeluk was gebeurd en
hij er voorgoed mee was gestopt. En ik? Ik was de heuvels en de
velden ingetrokken.

Abba en ik hadden elkaar en op sommige dagen was dat genoeg.
Maar er waren ook dagen dat het voelde alsof mijn leven zich in
elkaar vouwde. Dan leek het zich samen te persen en met zichzelf
te omwikkelen tot ik nog maar nauwelijks kon ademen. Op die
momenten moest ik naar buiten, weg, bij het dorp vandaan. Alleen
dan, als er zich niets tussen mij en de wildernis bevond, keerde de
lucht weer terug in mijn longen en ontspande de vuist die zich om
mijn borst had geklemd.

Naysa's huis doemde voor me op, met daarachter het meer, krioel-
lend van de vis. Op de centrale binnenplaats van de woning waren
Naysa's dochters, Debora en Lea, nu vast en zeker druk in de weer
met het weefgetouw of de molensteen. Zodra Naysa mij zag, zou
ze me een standje geven over hoe mijn haar eruitzag en me daarna
aan het werk zetten. Bij de gedachte dat ik urenlang op dezelfde
plek zou zitten en wol zou kammen, laaide er paniek in me op.

Noy liep hijgend naast me, zijn aandacht op mijn hand gericht,
in de hoop dat ik hem weer iets eetbaars zou geven.

'Abba hoeft niet te weten dat ik niet helemaal gehoorzaam ben,
toch?' Ik krabde achter Noys goede oor toen hij instemmend grom-
de. 'Naysa bedoelt het goed, maar ik kan het niet aan, niet vandaag.'
Niet nu het zo kort geleden weer Ima's sterfdatum was geweest.
In plaats daarvan liep ik snel, voordat de familie me zou zien, in de
richting van het meer.

Betsaida strekte zich uit op de noordoostoever van het Meer van
Gennesaret, op het stuk land dat tussen het meer en de Jordaan lag.
De rivier stroomde vanaf het noorden het meer in en sneed ons

zo af van de westelijke dorpen van Galilea. In plaats van naar de oever van het meer te lopen, zoals ik wel vaker deed, liep ik echter naar het oosten, een tarweveld in. Noy draafde achter me aan. Ze zouden me niet missen. In elk geval Debora niet. Zij was vijftien en kortgeleden verloofd, en ze had weinig tijd voor of interesse in mij.

Een grote johannesbroodboom torende boven het tarwe uit. Ik trok mijn tuniek een beetje omhoog en rende ernaartoe. Vroeger ging Lea altijd met me mee, op zoek naar avontuur. Zij was twee jaar jonger dan ik en was lief en zachtaardig: alles wat ik niet was. Een tijdlang waren we beste vriendinnen geweest, maar hoe meer Abba mij vrij liet, hoe strakker Naysa Lea leek te houden. Als we nu bij elkaar waren, voelde het op een vreemde manier ongemakkelijk en vermengden herinneringen zich met afstand.

Toen ik de boom had bereikt, pakte ik een lage tak beet en trok mezelf omhoog. 'Af, Noy! Blijf maar rustig zitten. Ik zal zo iets naar beneden gooien.'

In Betsaida woonden vissers, ambachtslieden, boeren en kooplieden. Dit specifieke veld was het eigendom van Efraïm, een koopman en een van de welvarendste inwoners van Betsaida. Ik mocht natuurlijk niets pakken, maar een handjevol johannesbroodpeulen zou hij vast niet missen. De zomer liep al op zijn eind en de peulen waren rijp, ze hingen klaar om te worden opgepeuzeld.

Mijn ranke gestalte werd gemakkelijk aan het oog onttrokken door het dikke gebladerte van de groenblijvende boom toen ik van de ene tak naar de andere klauterde. Ik plukte een lange, donkere peul, brak hem doormidden en gooide een deel omlaag naar Noy. Ondertussen trok ik met gretige tanden aan het andere stuk. Ik spuugde de kleine zaadjes weer uit zodra ik die tegenkwam. De nootachtige, zoete smaak vulde mijn mond, en mijn maag knorde om die te verwelkomen.

Toen ik klein was, had er altijd genoeg voedsel op tafel gestaan. Abba had lange dagen buitenshuis doorgebracht, terwijl hij overal in de Golanhoogten steen uit de aarde haalde. Hij had zowel in de basalt- als in de kalksteengroeven gewerkt, en hoewel we hem veel minder zagen dan ik hem nu zag, waren Ima en ik nooit iets tekortgekomen. Als hij niet bezig was geweest om steen te houwten,

was hij er wel mee aan het bouwen en hielp hij bij de constructie van de vele uit zwart basalt opgetrokken gebouwen in de omgeving.

Door de blessure aan zijn voet was Abba echter niet meer in staat om lange afstanden af te leggen en had hij ook het vermogen verloren om vast op zijn voeten te staan, wat zo noodzakelijk was geweest voor zijn voormalige werk. Nu bracht hij zijn dagen door met het bewerken van steen en zette hij het ruwe product om in molenstenen om koren te vermalen of in servies om eten op te serveren. Het lukte hem om ons te voeden, omdat de andere leden van zijn gilde ervoor zorgden dat hij altijd werk had. Soms waren er echter dagen dat we weinig te eten hadden en op die momenten probeerde ik mijn knorrende maag voor zijn ontredde oren te verbergen.

Ik plukte nog een peul en gooide die in zijn geheel naar Noy, die hem nog voordat hij op de grond viel uit de lucht hapte. Ik giechelde en nam zelf ook een hap. Plotseling hoorde ik luide stemmen, die op de wind werden meegedragen. Glurend door de bladeren zag ik een groep van vijf jongens vanuit het noorden door het veld aan komen lopen. Er borrelde onrust op in mijn binnenste toen ik zag dat Debora's verloofde, Elazar, vooropliep. Met zijn achttien jaar was hij een breedgeschouderde, sterke knaap, met een ontzagwekkende uitstraling en een onverzettelijke arrogantie. Hij was de zoon van Efraïm, wiens peulen ik net had opgepeuzeld.

De opluchting die ik voelde omdat ik veilig verstopt zat, werd al snel de grond in geboord door Noy, die jankend onder de boom heen en weer banjerde, wachtend op nieuwe peulen, en daarmee mijn aanwezigheid kenbaar maakte. Vijf hoofden keerden zich in mijn richting.

'Sst, Noy! Sst!' Maar het was al te laat. Elazar liep in de richting van de boom, terwijl de andere vier hem plichtsgetrouw volgden.

Ik klemde mijn tanden op elkaar en dook zo ver mogelijk in elkaar. 'Nee, nee, nee,' mompelde ik. Niet deze jongens. Niet deze jongens.

'Die hond heeft iets de boom in gejaagd,' riep Elazar.

Stukjes van de peul bleven in mijn keel steken. Ik kokhalsde en spugde de overblijfselen van de vrucht uit, terwijl ik me aan een van de takken vastklampte.

Gideon, de zoon van de smid, stak zijn hoofd tussen de bladeren van de boom. 'Ha! Kijk, het meisje met de gloeiende ogen zit hier vast, boven in de boom!'

'Ga weg, Gideon!' siste ik langs de lengte van de stam omlaag. Mijn ongemak dreigde in angst te veranderen, maar ik drukte die weg.

Een aantal andere gezichten voegden zich bij hem en keken gniffelend omhoog. Elazar lachte echter niet. 'Dit is ons land. Je bent aan het stelen en dat ga ik tegen mijn vader vertellen.'

'Zouden jullie allemaal niet aan het werk moeten zijn, in plaats van lanterfantend op een veld te lopen lummelen?' beschuldigde ik hen. 'Het is midden op de dag. Misschien ben ik wel degene die jullie erbij lapt!'

'Prachtige woorden van een meisje dat nooit is waar ze hoort te zijn.' Elazar snoof.

'Je lijkt meer op een hond dan op een meisje.' Gideon lachte. 'Trek je 's nachts ook met de wilde dieren rond?'

'Met die ogen kan ze waarschijnlijk heel goed zien in het donker,' zei een andere jongen grijnzend.

'Wees maar voorzichtig met wie je omgaat, Jona,' waarschuwde ik, toen ik de slungelige jongen herkende. 'Sinds wanneer ben jij zo gemeen geworden?'

De pesterijen waren erger geworden na Ima's dood. Ik ging midden op de dag naar de bron om de pijnlijke woorden en blikken te vermijden. Volgens de andere meisjes was ik onhuwbaar. Maar wat kon mij dat schelen? Ik had Abba en dat was meer dan genoeg.

'*Jij draagt een harnas, lieve kind. Woorden kunnen jou niet raken.*' Abba had me geleerd wat ik moest doen als iemand iets gemeens tegen me zei. En toch trok er een onrustige werveling door mijn maag, iets wat rond en rond en rond kolkte terwijl de jongens in een kring om de boom kwamen staan en Noy verward blafte.

Met een hevig bonkend hart beval ik hen dat ze moesten gaan. 'Maak dat jullie wegkomen!' riep ik.

'Probeer ons maar weg te krijgen!' riep Gideon.

Ik was niet van plan uit de boom te komen, maar toen plukte Gideon een peul en hield die Noy voor, die meteen stopte met

blaffen en er enthousiast naar hapte. Met een snelle beweging van zijn hand bracht Gideon de peul buiten zijn bereik en gooide die naar Elazar, die hem voor Noys snuit heen en weer bewoog. De jongens gooiden de peul naar elkaar en bleven Noy, die jankend tussen hen heen en weer rende, ermee jennen.

Ruwe boombast schraapte langs mijn benen toen ik langs de stam naar beneden gleed. ‘Hou op! Jullie zijn gemeen en wreed. Hou op!’ Op het moment dat mijn voeten de grond raakten, wierp ik me op Jona en trok de peul uit zijn hand. ‘Dit had ik niet van jou verwacht, Jona! Ik ken je en dit had ik niet van jou verwacht.’

Elazar trok de peul uit mijn vingers. ‘Dit is mijn eigendom en ik doe ermee wat ik wil.’ Met zijn tanden trok hij een stuk van de peul en spuugde het op de grond. Toen Noy ernaartoe sprong, trapte Elazar hem in zijn zij.

Met een kreet stortte ik me nu met gebalde vuisten op Elazar en sloeg hem op zijn borst, zijn gezicht en alles wat ik maar kon raken. ‘Wacht maar tot ik dit aan Debora vertel! Iemand die een hulpeloze hond pijn doet, is het niet waard om deel te worden van haar familie.’ Woede vertroebelde mijn gezonde verstand, terwijl ik mijn vuisten en woorden naar Elazar bleef slingeren.

‘Je bent een beest! Ga van me af!’ Elazar greep mijn vuisten beet en toen ik door bleef worstelen, gaf hij me een harde duw. Ik strompelde achteruit, struikelde over een boomwortel en viel op de grond, waarbij ik mijn hoofd openhaalde aan een steen.

Heel even lag ik versuft en hijgend op de grond, terwijl er een brandende pijn door mijn hoofd schoot. Behoedzaam legde ik mijn vingers op mijn slaap. Die voelde plakkerig van het bloed.

‘Wat heb je gedaán?’ gilte Jona.

Elazar torende boven me uit, een grote steen in zijn geheven hand, zijn neusgaten opengesperd.

‘Leg die steen neer,’ drong Jona aan. Alle plezier was uit zijn stem verdwenen.

Angst – ik kon het niet langer onderdrukken. Paniekerig zocht ik naar Noy. Hij liep grommend heen en weer, happend naar twee jongens die hem met lange stokken op een afstand hielden, alle gedachten aan voedsel verdwenen.

‘Leg hem neer, Elazar!’ herhaalde een van de jongens, zijn aandacht onophoudelijk op Noy gericht.

Met een hevig gegrom dook Noy naar voren. De jongen sloeg hem met de stok op zijn nek en Noy jankte, waarna hij met ontblote tanden achteruitdeinsde, maar meteen weer aanviel.

De steen vloog door de lucht, zwaar en trefzeker, en raakte met een doffe plof de zijkant van Noys kop. Hij viel halverwege zijn sprong op de grond en bleef stil liggen.

Ik schreeuwde, het geluid schrill en schor in de warme zomerlucht, terwijl Elazar gespannen en met lege handen bleef staan.

‘J-Je hebt hem vermoord!’ Op wankelende benen krabbelde ik over-eind en greep de stam van de johannesbroodboom beet. Mijn hoofd tolde, het bloed stroomde in mijn oor en liep langs de zijkant van mijn nek naar beneden.

‘Hij had geen keus.’ Gideon keek me woedend aan. ‘Anders zou dat schurftige beest van jou iemand hebben vermoord.’

Elazar staarde me aan. ‘Ik ben het niet waard om lid te worden van Debora’s familie?’ Hij schudde zijn hoofd. ‘Jij bent hier de onwaardige persoon. Ik kom uit een respectabele familie. Jouw familie is vervloekt. Mijn vader en ik doen zaken van hier tot aan Joppe, terwijl jij –’ Zijn dunne lippen krulden op in een grijns. ‘Terwijl jij ’s nachts als een wolvin door steengroeven doolt.’

‘Ik heb al heel lang niet meer... Ik ga niet naar de steengroeve... Dat doe ik niet meer.’ Ik was bang en stotterde, gaf nutteloze verklaringen aan een jongen die ze niet verdiende. Snel hield ik mijn mond voordat ik mezelf nog verder zou vernederen.

Abba had gezegd dat woorden me niet konden kwetsen, maar deze woorden hadden toch de scheurtjes in mijn harnas gevonden. Het beven trok langs mijn benen omhoog naar mijn armen en bereikte nu ook mijn kin. Ik vond het verschrikkelijk als ik zwak leek! Deze leeghoofden van jongens met hun wraakzuchtige woorden en hun kleine harten die als rozijnen in hun borst verschrompelden: ik verafschuwde hen.

Elazar zette een stap in mijn richting en ik deinsde terug. Zijn woorden waren hard binnengekomen, maar stenen zouden me nog harder raken. In blinde paniek vluchtte ik weg. Mijn in sandalen

gehulde voeten schopten stof omhoog terwijl ik bij de boom vandaan rende, in de richting van het dorp. Terwijl ik me voort haastte, hilde ik boze tranen, overweldigd door mijn eigen machteloosheid.

Achter me klonken snelle voetstappen en ik wierp een verwilderde blik over mijn schouder. Ze kwamen achter me aan en het dorp was te ver weg! Ik veranderde van richting en koos ervoor richting het meer te gaan.

De oever liep steil naar beneden, maar toch vloog ik omlaag. De begroeiing trok aan mijn haar en de rotsen beten in mijn vlees terwijl ik het koude water in tuimelde. Van boven klonken kreten, maar ik stond niet stil om te kijken. Ik zwom het meer in – een grote slag en toen nog een – en liet mezelf dieper en dieper in zijn blauwe armen trekken.

Ik was niet bang voor de golven, omdat Ima me al op jonge leeftijd had leren zwemmen. Toen alleen de toppen van mijn tenen de bodem nog raakten, draaide ik me om. Vier jongens stonden op de oever. Alleen Jona achtervolgde me nog. Hij waadde al tot aan zijn bovenbenen door het water en schreeuwde en zwaaide. Zijn woorden werden weggeblazen door een sterke windvlaag.

Mijn tenen raakten los van de grond toen er onder mij een golf opzwol. Heel even werd ik omhuld door het water dat mij heen en weer wiegde, waarna de golf mijn voeten weer op de met kiezels bedekte bodem van het meer plantte. Ik zette me hard af en begon parallel aan de oever te zwemmen. Jona kwam uit een vissersfamilie en voelde zich nog meer op zijn gemak in het water dan ik. Paniekerig begon ik sneller te zwemmen, terwijl ik vanuit mijn ooghoeken de jongens langs de oever zag rennen.

De wind op het Meer van Gennesaret was onvoorspelbaar. Dat wist ik en normaal gesproken zwom ik ook niet zo ver bij de oever vandaan. Maar mijn wanhopige poging om aan de jongens te ontkomen had mijn voorzichtigheid overweldigd. Een ongemakkelijke steek in mijn borst zorgde er uiteindelijk voor dat ik stopte met zwemmen. Mijn tenen zochten vaste grond, maar vonden water. Terwijl ik proestend watertrappelde, kwam er een hoge golf opzetten die op me neerstortte en me als een olif in de pers verpletterde. Een snelle stroming greep mijn benen beet en trok die onder me

vandaan. Gedesoriënteerd, met grote ogen en brandende longen werd ik meegesleurd door het water.

‘Verzet je niet tegen het water en probeer ook niet weer naar de kant te zwemmen.’ Ima’s instructies weerklonken in mijn hoofd. *‘Laat je ontspannen meedrijven op de golven.’*

Maar dat kon niet juist zijn. Als ik stopte met vechten, zou ik door het water worden overweldigd en worden weggevoerd. Mijn hoofd vertelde me dat ik Ima’s woorden moest gehoorzamen, maar mijn lichaam verzette zich tegen de stroming, die steeds harder aan me begon te trekken.

Al snel werd me echter duidelijk dat vechten niet zou helpen. Met het laatste beetje kracht dat ik bezat, ontspande ik mijn lichaam en liet ik me door de golven meevoeren, waarheen zij ook maar wilden. Hijgend haalde ik adem terwijl mijn hoofd door het water brak.

Onder mij zwol een nieuwe golf op, die me vervolgens in de richting van de oever spuugde, zoals de profeet uit de grote vis was gespuugd. Met een klap belandde ik op de rotsachtige ondergrond terwijl de terugtrekkende golf aan mijn benen trok. Hoestend en kokhalzend kwam ik overeind en liep wankelend naar de oever. Hoever had de stroming me meegevoerd? Hopelijk ver genoeg, zodat de jongens me niet meer zouden vinden.

De golven hadden mijn sandalen van me afgenomen en ik waadde op kapotte en gehavende voeten naar de kade. Plotseling verstijfde mijn lichaam toen ik menselijke figuren in het ondiepe water zag.

Twee jongens liepen gebogen en met ontbloot bovenlijf tussen het riet heen en weer, een speer in de aanslag, op zoek naar vis. Maar in plaats daarvan vonden ze mij. Onze blikken kruisten elkaar en ik verstrakte, klaar om te vechten, mijn handen tot vuisten gebald.

‘Salome?’

Herkenning zorgde ervoor dat mijn benen week werden en ik liet me op mijn knieën zakken.

‘Salome!’ herhaalde de langste van de twee, waarna hij zijn speer liet vallen en naar me toe rende. Ik liet hem bij me komen, liet hem me overeind helpen.

‘Wat is er gebeurd? Ben je in orde?’

‘Z-Ze hebben hem vermoord,’ hilde ik. ‘Met een steen. Ze

hebben hem vermoord met een steen.’ Knipperend keek ik omhoog naar Zebs bezorgde gezicht, dat ik maar nauwelijks kon ontwaren door het water dat mijn ogen vertroebelde... Of waren het tranen?

Zeb was Naysa’s oudste kind en haar enige zoon. Hij was vijf jaar ouder dan ik en ging meestal samen met zijn vader vissen, maar als ik hem zag, had hij altijd een verwelkomend of plagerig woord voor me.

Als reactie op mijn vreselijke bericht verloor zijn gezicht alle kleur. ‘Wie is er vermoord?’

‘Is er iemand dood?’ De tweede jongen kwam naar ons toe waden: Kadmiël, de oudste zoon van de leider van onze synagoge, Baruch.

Ik boog mijn hoofd. ‘Noy. Een groepje jongens was me aan het pesten, en toen gooide Elazar een steen naar mijn hoofd.’

‘Is dat hoe dit je is overkomen?’ Zebs vingers streken zacht over mijn slaap.

‘Ik... ben gevallen.’

Kreten uit de verte trokken onze aandacht weer naar de oever.

‘Ze zoeken me!’ riep ik.

Met een grom duwde Zeb mij in Kadmiël’s armen. ‘Let op haar. Zorg ervoor dat ze thuiskomt bij haar vader.’

Hij raapte zijn speer op van de grond en rende met een gemakkelijke, soepele tred weg.

Toen ik alleen met Kadmiël achterbleef, merkte ik plotseling dat ik geen kracht meer had. Met een gesmoorde zucht zakte ik in het water neer en begroef mijn gezicht in mijn handen. Was mijn familie echt vervloekt? Was dat waarom Ima was gestorven, en Noy nu ook?

Kadmiël stak zijn hand naar me uit om me omhoog te trekken. ‘Niet huilen. Alles komt goed.’

‘Ik huil niet!’ Ik duwde zijn hand weg, kwam weer overeind en strompelde naar het land. ‘En ik heb jouw hulp niet nodig!’

Angst en verdriet maakten me arrogant. Maar wroeging knaagde aan mijn geweten toen ik langs de oever omhoog klauterde.

Kadmiël rende achter me aan. ‘Wacht even. Je bloedt! Het water heeft er waarschijnlijk voor gezorgd dat het bloeden even is gestopt,

maar nu begint het weer. Hier –' Hij haalde een mes tevoorschijn, griste zijn bovenkleed van de oever en sneed er een reep stof vanaf.

'Je mantel!'

'Ach, dat maakt niet uit.' Snel wikkelde hij de stof strak om mijn hoofd en maakte die met een stevige knoop vast.

Ik raakte het verband aan en merkte dat er al bloed doorheen sijpelde. Toen ik de kleverige substantie voelde, werd ik zo licht-hoofdig dat een zuchtje wind me omver zou kunnen blazen.

Kadmiël ondersteunde mijn wankelende gestalte. 'Je bent in orde. Rustig aan. Pak mijn hand maar vast.'

'Ik heb jouw hulp niet –'

'Hou gewoon mijn hand vast, Salome!'

Zwijgend pakte ik zijn uitgestoken hand beet en elk greintje trots leek uit mij weg te vloeien toen hij zijn sterke arm om mijn schouders legde en me naar het dorp leidde. Na een paar stappen werd mijn troebele blikveld weer helder en keerde de kracht in mijn ledematen terug.

'Ik ben in orde. Het komt wel goed met me.' Ik liet zijn hand los, maar hij liet zijn arm om mijn schouders liggen tot ik mezelf losworstelde en een paar passen voor hem ging lopen.

'Ik merk dat de geruchten waar zijn. Jij bent inderdaad zo kop-pig als een ezel.'

Geruchten? Wat had hij nog meer gehoord?

Ik draaide me met een ruk om en keek hem aan, mijn lippen klaar om mezelf te verdedigen, maar de spottende minachting die zo duidelijk op Elazars gezicht te lezen had gestaan, was nergens te bekennen in de manier waarop Kadmiël naar me keek.

'Het is geen schande om hulp nodig te hebben.' Hij trok een wenkbrauw op.

'Ik weet het. Het... spijt me.' Ik slikte moeizaam en draaide me om. 'Ik ben er gewoon aan gewend om voor mezelf te zorgen.'

Ik vond het niet fijn als anderen me als zwak zagen – vooral niet iemand als Kadmiël, een vooraanstaande en vermaarde jongeman.

Nog lang nadat de andere jongens van school waren gegaan om het vak van hun vader te leren, was Kadmiël met zijn studie doorgegaan. '*Uitzonderlijk slim*,' had zijn leraar hem genoemd. Zo

slim dat hij met zijn vijftien jaar binnenkort al onder de hoede van een rabbi zou komen. Maar nu haastte hij zich om mij in te halen.

‘Ik ben in orde,’ protesteerde ik. ‘Ik heb jouw hulp niet –’

‘En toch loop ik gewoon met je mee.’

Met een zucht legde ik me neer bij zijn aanwezigheid. In werkelijkheid was ik allesbehalve in orde, omdat het beeld van Noy die slap en levenloos op de grond lag, me maar bleef achtervolgen. Mijn handen trilden bij de herinnering. Ik vouwde ze in elkaar en keek in de richting van Kadmiël, die mijn gezicht bleek te bestuderen, zijn blik op mijn ogen gericht. Hij moest ze wel verontrustend vinden, zoals zo veel anderen dat deden.

‘Waren die jongens je aan het pesten?’ De vraag werd op een vriendelijke toon gesteld, maar toch vertrok ik mijn gezicht.

‘Het spijt me. Je hoeft niet te praten als je dat niet wilt.’

Ik zweeg even, maar toen stroomden de woorden toch naar buiten. ‘Ik ben niet zoals andere meisjes en om de een of andere reden kunnen ze daar niet tegen.’

Kadmiël zei niets en we liepen een poosje in stilte naast elkaar.

‘Ik vind het erg naar dat ze gemeen tegen je deden,’ zei hij uiteindelijk. ‘Soms maken jongens grapjes als ze niet precies weten hoe ze moeten zeggen wat ze echt voelen.’

‘Ze waren heel duidelijk over wat ze echt voelden,’ mompelde ik. ‘Dit is niet de eerste keer dat ze me pestten. Ze waren erg hatelijk.’

‘Er is geen enkel excuus voor hatelijkheid. Het spijt me.’

Kadmiël’s troostende woorden bleven mijn tong maar losmaken. ‘Laatst zei een vrouw bij de bron dat ik veel te wild was en dat ik nooit een man zou krijgen. Als jongens weggrennen, in bomen klimmen en met elkaar op de vuist gaan, noemt niemand hén beesten, maar als ik –’

‘Ik denk niet dat jongens óf meisjes hun taken uit de weg moeten gaan en ruzie moeten zoeken,’ onderbrak Kadmiël mijn woordensroom.

‘Ik zoek ook geen ruzie!’

Kadmiël spreidde zijn beide handen in een woordeloze verdediging.

‘Nou, ja... Misschien zoek ik nu wel ruzie,’ gaf ik toe.

Kadmiël lachte en toen lachte ik ook, waardoor de spanning tussen ons wegviel.

‘Ik weet dat ik een kort lontje heb. Als mensen je steeds maar weer zonder reden blijven porren en prikken, leer je wel terug te vechten, uit een soort overlevingsdrang.’ Ik vouwde mijn armen om mijn bovenlijf.

‘Dat klinkt eenzaam.’

‘Het is pure noodzaak.’

‘Jij valt op omdat je anders bent.’ Kadmiël zweeg even om een steen uit de grond los te peuteren, waarna hij die van zijn ene hand naar zijn andere gooide. ‘Ik weet hoe dat voelt.’

‘Jij?’ Ik kon de verbaasde toon, die mijn stem een octaaf hoger liet klinken, niet onderdrukken.

Kadmiël grinnikte en wierp me een zijdelingse blik toe. ‘Hoeveel grote geleerden uit Betsaïda ken jij? Hoeveel vermaarde rabbi’s zijn afkomstig uit Galilea? Vooral nu, na de opstand, nu Sepphoris nog nasmeult...’ Zijn grijns verdween en zijn blik ging omlaag naar de steen. Abrupt gooide hij die weg en we keken toe hoe hij in een brede boog door de lucht vloog.

Niemand zocht in onze regio naar geleerde mannen, in elk geval niet na de opkomst van Judas de Galileeër en zijn bandietenbende. Na de dood van Herodes de Grote had Judas, de zoon van de beroemde opstandeling Hizkia, de macht gegrepen in de grote Galilese stad Sepphoris. Tot de Romeinse soldaten er uiteindelijk waren binnengetrokken en de stad hadden platgebrand. Tweeduizend kruisigingen waren daarop gevolgd. Niemand was het vergeten. Hoe was dat ook mogelijk? En in elk geval Judas niet, want die zwierf nog steeds door Galilea en bleef overal onrust veroorzaken.

‘In de ogen van Rome en van onze eigen broeders zijn wij niets anders dan onwetende rebellen. Maar ik kan bewijzen dat ze ons verkeerd hebben ingeschat.’ Ademloos boog Kadmiël zich naar voren om nog een steen los te maken. ‘Waarom zou ik geen hoog doel nastreven?’ Hij gooide de tweede steen met een nog langere boog door de lucht. ‘Juist de mensen die anders zijn zullen een stempel op onze wereld achterlaten.’ Kadmiël wendde zijn blik tot mij en een angstaanjagende gedachte schoot door mijn hoofd.

Hij is knap.

Ik keek snel weg van zijn blik en richtte mijn aandacht op de grond, hevig schrikkend toen hij zachtjes op mijn schouder tikte. 'Ik wilde je niet de les lezen.'

'Maakt niet uit.' Ik haalde mijn schouders op, nog steeds niet bereid om hem aan te kijken.

'Ik weet zeker dat jij op een dag een goede vrouw en moeder zult worden, wat andere mensen ook zeggen. Zelfs als je écht zo koppig als een ezel bent.'

Mijn gezicht kleurde rood en ik verborg het snel achter mijn vieze handen. Ondertussen borrelde de schaamte als een lach bij me op. 'Dat betwijfel ik ten zeerste, maar bedankt.'

Hij was aardig, en ik had de moed niet om hem te vertellen dat het moederschap de toekomst van anderen was – niet de toekomst van het wilde meisje met de gloeiende ogen. Een brok zwol op in mijn keel en bleef daar steken. We waren nu dicht bij het dorp en het enige wat ik wilde doen was de resterende afstand rennend afleggen.

Kadmiël zweeg nu en zijn ogen tuurden strak in de mijne. 'Je hebt echt... ongebruikelijke ogen.' Zijn blik verdiepte zich.

Mijn toch al warme wangen begonnen alleen nog maar heviger te branden. Mijn keel werd droog en er ontstond een kriebel, waardoor mijn 'ongebruikelijke ogen' begonnen te tranen. 'Ik kan de rest van de weg wel alleen afleggen.'

Nog voor hij me kon tegenhouden, vluchtte ik weg. Ik tilde mijn doorweekte tuniek met beide handen omhoog en rende op blote voeten door het veld, richting ons huis en weg van deze jongen die mij zo verwarde.

De liefde van een moeder reikt ver,
maar Zijn liefde reikt nog verder.

Salome groeide op aan het meer van Galilea en klonk als kind liever in bomen dan dat ze zich als een dame gedroeg. Vanwege haar korte lontje en eigenzinnige karakter konden haar dorpsgenoten nauwelijks geloven dat ze ooit zou trouwen. Nu ze een man en twee kinderen heeft, doet ze er alles aan zich als moeder en echtgenote te bewijzen.

Maar dan laten haar zoons Jakobus en Johannes hun vissersboten achter om een onbekende rabbi te volgen: Jezus van Nazaret, die volgens sommigen de langverwachte Messias is. Terwijl haar zoons steeds dieper betrokken raken bij Zijn bediening, groeit ook in Salome het verlangen Hem te leren kennen. Wie is deze man, die haar vertelt dat haar waarde niet wordt bepaald door het oordeel van anderen? En durft ze alles wat haar lief is los te laten om Hem te volgen?

Heather Kaufman heeft al van jongs af aan een passie voor verhalen. Door middel van haar boeken wil ze de goedheid van God onder de aandacht brengen bij haar lezers. *Levende rots* is het derde deel in haar *Vrouwen van de Weg*-serie.

Eerder verschenen *Zoals klei* en *Heldere vlam*.

NUR 302

ISBN 978 90 297 4044 9

KokBeekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT